

Ի՞նչ կտրիճներ անոյգ կայտան
Պիտի յուզեն խոպոպն իւր լվառ .
Իւր մէկ թելին զոն ո՞վ չի տար
Գանձ, ճոխութիւն, Թագ գերափառ :

Սանտրեմ սանտրեմ սամոյր այս մազ,
Պրսակ գլխոյդ այդ նեղամազ .
Վա՛խ, ցաւեցա՞ւ . մեծնաս՝ մոռնաս .
Ձեմ ցաւցունք ալ, չէ՛, Մաննաս :

Երբոր մեծնաս, Բարս ընեմ քեզ,
Քօղ ոսկեթել դէմքիդ ածես,
Լուսաքնցուղ վարսքիդ ցնցես,
Ամպոց տակէն իբր աստեղդ գէս :

Առատ ամեր պէս մազերուդ,
Խնդից անա՛նց պրսակ գլխուդ,
Յաւէ՛րժ գարուն անամպ ճակտուդ
Մաղթէ քեզ մայրդ ծննելագուն՝ :

Սանտրեմ որ մազդ ա՛լ երկընայ,
Եթէ այսքան աղուոր հիմայ,
Քանի՛ շքեղ պիտի ըլլայ,
Մինչ ի կոճերդ երբոր լընայ :

Տեսնողք ամէն ըսեն պիտի,
« Ի՛րամա՞րգ մ'է սա գեղանի,
Կամ վարսագեղ նուրբ ուռենի,
Թէ ոչ վարսամ մի արփենի » :

Ա՛լ լըմնացաւ, տո՛ւր մէկ պաչիկ,
Քեզ պէս ուրիշ չըլլայ աղջիկ,
Ծամբըդ փայլեն գեղանիսիկ .
Ե՛լ, շողշողէ՛, չքնա՛ղ Աստղիկ :

Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք թէ՛
Հանգիսիս երկրորդ թուոյն մէջ Գաղփայ-
եան որբանոցի անձնուէր Հիմնադիր Սըր-
բուհի Մայրապետի հիւանդութեան առ-
թիւ ըրած հանգանակութեան հրաւեր-
նիս սիրով ընդունուէր է մեր Ազնիւ և
փոքրիկ Ընթերցողներէն, և որոյ առա-
ջին ու գովելի օրինակը տուաւ ազնիւ
օրիորդ Վիրթինի Ռ. Սարը - Պոյաճեան,
աշակերտութիւն Բերայի Արհեստագիտա-
կան աղջկանց վարժարանին, յղելով մեզ
10 դահեկան փոքրիկ նամակաւ մը, զոր
կը հրատարակենք ի ստորեւ :

Իսկ երկրորդ և նախանձելի օրինակն,
որ ամեն երախտագիտաց գովեստից ար-
ժանի է, կ'տայ Ագրիանուպոլսէն, Ազ-
նուհի օրիորդ Եւփիմէ Յ. Սըվաճեան,
Համանուն օրիորդաց վարժարանին հիմ-
նադիրն ու տէրը :

Ազնուհի օրիորդն, աղջկանց վար-
ժարան մը հիմնադրած է նոյն քաղաքին
մէջ, և շատ տարիներէ ի վեր իւր անձը
նուիրած է տեղոյն Հայ օրիորդաց բար-
ւոք դաստիարակութեան, որոյ գեղեցիկ
պտուղն կը տեսնուի այսօր բարեգութ և
գովելի նպատակաւ մը :

Երբ Ազնիւ դաստիարակուհին կ'ստա-
նայ Ծաղիկ Մանկանցի երկրորդ թիւն,
կը կարգայ զայն ի ներկայութեան իւր
փոքրիկ և գթասիրտ աշակերտուհեաց,
որք արտասուելից աչօք կը փութան իւր-
եանց ունեցածն տալով՝ հանգանակու-
թեան ձեռնարկել յատուկ տետրակի մը

միջոցաւ, և Աշակերտուհիներէն ոմանք
զայնս իւրեանց տուներն ալ տանելով
Ազնիւ ծնողաց և աղջկանաց կողմէն
եղած նուէրներն ալ կը հաւաքեն, և
այսպէս 8-10 օրուան մէջ 2 Օոմ. և մէկ
քաթ ոսկի, այսինքն տեղւոյն ընթացիկ
դրամ, ոսկին 124 դէն 279 դահեկան
հաւաքելով մեզ կը յղեն, զոր անձամբ
յանձնեցինք Սրբուհի Մայրապետին :

Ահաւասիկ հանգանակութեան մաս-
նակցող ազնուհի և գթասիրտ Օրիոր-
դաց անունքն :

Եւպրակէ Մ. Թուրքուճեան	Ղ. Փ. 17 23
Վիրթինէ Գ. Աղասեան	12
Վերթ օրիւս Կոստանեան	6
Վարդանոյշ Ռուբէնեան	6
Մանիկ Պարոնեան	6
Հայկանոյշ Մերմէթճեան	6
Ջապէլ Տեօվէթեան	6
Եղիսաբէթ Եսայեան	6
Նազիկ Յ. Քիւրքճեան	3
Ատրինէ Աւետիսեան	3
Մարբուհի Ոսկերչեան	3
Բարբոս Թ. Պամաճեան	3
Սիրանոյշ Յ. Եղուպեան	3
Վիրթինէ Յ. Մարգիսեան	3
Եղիսաբէթ Յ. Եղուպեան	3
Վիրթինէ Փորթուգալեան	3
Աշիկէն Խոջեան	3
Վիրթինէ Եղիսաբէթեան	3
Մանիկ Թ. Մէնգլիճեան	3
Եղիսաբէթ Աղասեան	3
Մարբուհի Կ. Եղուճեան	3
Բարեպաշտուհի Ռմ	22 30
Հաւաքեալ ձեռամբ Օր. Նազիկ Քիւրքճեանի	39
» » Օր. Վերթ Կոստանի	23 23
» » Օր. Սիրանոյշ Եղուպի	24
» » Օր. Ազնիւ Սաղաթէլի	46
» » Օր. Ատրինէ Աւետիսի	45
» » Օր. Վիրթինէ Մարգիսի	42
» » Օր. Մանիկ Մինգլիճի	42
» » Օր. Բարբ. Թ. Պամաճի	9
	279
Օր. Վիրթինի Ռ. Սարը-Պոյաճեան (Պօլիս)	10
	289

ՆՇԱՆ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Կարգաւորվ թիւ 2 Խաղիկ Մանկանցի մէջ Սըր-
բուհի Մայրապետի նկատմամբ Ձեր տուած բա-
րոյական իրաւը, ուղեցի այդ բարի և անձնուէր
Մայրապետին և իւր անուցած որբերուն փոքրիկ
ծառայութիւն մը մատուցանել, յուսալով որ իմ
հասակակիցներուս ալ բարի օրինակ կը հանդի-
սանամ Ազ. ընդ գրոյս կ'ընդունիք զանձնակիս
մէջ զօրանքի համար ժողոված տասը դահեկանը,
զոր կը խնդրեմ հասցնել առ Սրբուհի Մայրապետին

ՎԵՐԻՒՆԻ Ռ. ՍԱՐԸ-ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ալեքսանդրոպոլսէն Բերայի Արհեստագիտա-
կան վարժարանէ

ԳԻՒՂԱԿԻՆ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

Արեւը, շառագոյն շողերով շրջապատ-
ուած, կ'սկսէր հորիզոնին մի քանի կա-
պոյտ և չերտածեւ ամպերու ետին կոր-
սուիլ... : Գիւղացիներու կառքերն առ-
ւայատակին վերայ կը թաւալէին երկար
ստուերներ ձգելով իրենց ետին : Ձիե-
րուն զանգակներու զօղանջիւնն, կա-
ռապաններու անհասկանալի երգերուն
յետին միմունջներն, — Մերթ ընդ մերթ
ընդմիջուած ձիերուն ուղղեալ հրամա-
յական համառօտ հայհոյութիւններով—

խարաղանց շաչիւններն, և անիւներու
ձռնչիւնն, երեկոյեան վերջին աղմուկ-
ները կը կազմէին :

Կրօնէ կօշիկաւարը, իւր սովորութեան
համեմատ, կրպակին փեղկերը առանց
նախապէս գոցելու դուրս կ'ելնէր, գիւ-
ղին անդիլ ծայրը գտնուող գինեատունն
երթալու համար : Միշտ այսպէս կ'ընէր,
վերադարձին կը գոցէր խոնուիլ :

Կրօնէ կօշիկաւարը չէր վախնար որ դո-
ղերը կրնային իւր մեկնելէն յետոյ մըտ-
նել կրպակը, Մեծ վստահութիւն ունէր
գիւղին բնակչաց վրայ : Եւ արդէն այս
գիւղը լաւարարոյ բնակիչներ ունէր .
բնակչաց միակ մուլութիւնն էր երեկո-
ները այցելել գիւղին մէկ գինեատունը :
Կը ճանչնային հայր-կրօնէն, որ աղ-
քատ էր գրեթէ, և որ գիւղին միակ
կօշիկաւարն էր . և ոչ ոք կը մտածէր
մտնել անոր խոնուիլը կողոպտելու հա-
մար կօշիկները :

Կօշիկաւարն գրեթէ ամեն երեկոյ կը
գինովնար . թէպէտ և ամեն անգամ ըս-
տակը ինք չէր տար : Երբ գինեատունը
կը մտնէր, ամեն ոք գինքը կը բարկէր
ծիծաղկոտ դէմքով մը, և իր քով կը
հրաւիրէր կարմրայտ կօշիկաւարը : Չա-
փազանց չէր խմեր սա, երբ ուրախու-
թիւն մ'ունենար, կը խմեր, որչափ որ
տրուէր իրեն : Եւ այն պարագային մէջ
չափազանց կը լինէր այս : — Լա՛ւ շահ,
Կրօնէի համար :

Այդ երեկոյն, երբ կրպակէն դուրս
ելաւ, ամէն մարդ կը նայէր որ այս ծե-
րուկը, իւր կարմիր և խոշոր քթին եր-
կու քովերը ունէր երկու խոշոր և այ-
լանդակ ծալեր . — այսինքն կը տեսնէին
որ, այս Բագոսի տաճարը սիրող ծերու-
կը ուրախութիւնն ունէր : Հայնեզը և սե-
չուխայէ անգարդ գլխարկ մը դրած էր,
այս քիչ մը փռելով ծածկուած գլխարկ
ըստած բանին տակէն, ալեխառն մա-
զեր կ'երեւային : Խոշոր յօնքերուն տա-
կէն պզտիկ աչքեր ուրախութեամբ լե-
ցուն, գետին կը նայէին՝ կարծես համ-
բելով սալայատակին քարերը : Կապոյտ
թիկնոցի մը թեզանիքներուն մէկուն
տակէն կարմիր, խոշոր և ճաթրտած
ձեռքի մը մէկ մասը կ'երեւար . միւս ձեռ-
քով ալ հաստ և կաղնիի փայտէ գաւա-
զան մը բռնած էր : Այս գաւազանին
վրայ, զմէկիով տաշուած կտորներ կը
տեսնուէին, զորս ինքն իւր պարագայ
ժամերուն մէջ իրր զրօսանք չինած էր :

Ահագին կօշիկներով կը քայլէր մաք-
րուած սալայատակին վրայէն, և երբ
աչքերը կը վերցնէր նայելու թէ ինչեր
կ'անցնի շուրջը, կը տեսնէր բարեկամ
մը, որու բարեւ կուտար խնդալով :

Չմոռնանք ըսել թէ հայր Կրօնէ երբ
տուուօտէն մինչեւ իրիկուն շատ ստակ
հաճած ըլլար, խիստ գոհ և միշտ ուրախ
կը լինէր . և ով որ դէմը կէշնէր իւր
ծանօթներէն, միշտ անոր բարեւ կու-
տար : Իսկ երբ հակառակը պատահէր,
անտարբեր և երբեմն ալ խոժոռ դիմք
կերթար գինեատուն, և ոչ ումեք բարեւ

կուտար : Փայած ատենն , ինքնիրեն անխմանալի բառեր կը մոմար , և ատենք , այնքան ծիծաղաշարժ կը թուէին իր ծանօթներուն , որ կը գոչէին .

— Հայր Կրօնէին քթին երկու քովերը այսօր ծաւ չկայ . . . :

Եւ հայր Կրօնէ ատենք չէր խմանար , որչափ որ ալ անոնք բարձր ըսէին :

Երբ կրպակէն դուրս ելաւ , ինչպէս ըսինք , շատ ուրախ էր , որովհետեւ շատ ստակ չահած էր առաւօտէն մինչեւ իրիկուն :

Սրեւ արդէն մայրը մտած ըլլալով , մութը տիրած էր . և հետեւաբար սըր-ճարանները կանթեղներով լուսաւորուած էին :

Երբ նա կը քայլէր սալայտակին վըրայէն , առանց շուրջը նայելու , լուսով ողորդւած սրճարանի մը առջեւէն անցաւ , և ձայն մը լսեց որ կ'ըսէր .

— Ո՛ւր , հայր Կրօնէ :

Կօչկակարը աչերը վերցուց և տեսաւ որ սրճարանին դրան սեմին վերայ կեցած էր մարդ մը . կռակը դէպ ի սըրճարանին լոյսին դարձուցած ըլլալով , երեսը դէպ ի փողոցը , այսինքն մութին կը նայէր . հայր Կրօնէ չկրցաւ ճանչնալ այս մարդը , որ սակայն զինքը լաւ կը ճանչնար , քիտողցէն անցած ատեն սրճարանին լոյսը երեսին զարկած , ըլլալով :

Կօչկակարը կեցաւ և անոր նայեցաւ հետաքրքիր նայուածքով մը : Մարդը կրկնեց .

— Ի՛նչ . . . միթէ չե՞ս ճանչնար զիս : միթէ այլ ևս քու ամենէն սերտ բարեկամներդ չպիտի ճանչցուն քեռէ . . . :

Կրօնէ անոր մօտեցաւ ինքնիրեն մըր-մըռալով .

— Սատանան տանի զիս եթէ . . .

— Յանկարծ զայն ճանչելով գոչեց . Վա՛յ . . . դո՛ւն ևս եղեր . Բէ՛միՓա . . . :

Այս մարդը որ շատ կ'երգէր , զինքը ԲէմիՓա անուանած էին :

— Ձարմանալի՛ բան , միթէ զիս չե՞ս ճանչնար :

— Այո՛ , բայց մութին մէջն էր երեսդ :

— Ո՛ւր կ'երթաս . . . ուրախ կը տեսնեմ այսօր զքեզ :

— Չորս օրէ ի վեր ստակ մը չեմ չահած գրեթէ , այսօր , այդ օրերուն տեղը լեցուց :

— Դինետուն կ'երթաս :

— Այո՛ , « Ոսկի Աստղ » :

— Ի հարկէ . — Բայց , հայր Կրօնէ , չե՞ս հարցներ ինձ թէ — « Կրնա՞ս հետս գալ . . . »

— Քալէ՛ ուրեմն :

Եւ հայր Կրօնէ և ԲէմիՓա անուանեալն , ձգեցին սրճարանն ու պուլվարին ծառուղիներուն մէջէն դէպի « Ոսկի Աստղ » գինետունը ուղղուեցան խնդալով և խօսելով ի միասին , և ներս մտան :

ՏԻՐԱՆ Գ. ԶՐԱՔԵԱՆ
Աշակերտ Պերպլեքեան
վարժարանի

Մնացեալն յաջորդ տետրով :

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԶՈՒՍՐՃԱՆԻՔ

Փոքրիկ Զարէհ առաւօտ մը , իւր պղզտիկ քրոջ նոյն գիշերը տեսած երազը կը պատմէ .

— Երեւակայէ՛ , քոյր իմ , կարկանդակովաճառի մը խանութին մէջ էի . ամէն տեսակ անուշեղէն և շաքարեղէն կերայ :

— Հապա ևս ի՞նչ կուտէի այն ատեն : Զարէհ , տխուր դիմօք մը .

— Դո՛ւ , հոն չէիր :

Փոքրիկ Հայկունի գրպանէն թաշկինակը հանելով , սկսաւ լալ :

Հայրն ուղեւով հասկնալ թէ՛ իւր զաւակն ի՞նչ յառաջագիմութիւն ըրած է քերականութեան մասին :

— Ինչ է հաւկիթ մը , կը հարցնէ :

— Գոյական մ'է :

— Ի՞նչ սեռ ունի :

— Հայր , չեմ գիտեր : Արական է երբ

աքաղաղ մը ածէ , իդական՝ երբ հաւ մը ածէ :

Մանկիկը կողանդէճներու վրայ կը խօսի :

— Մայրի՛կ , այս տարի ևս ինձ կաղանդէք պիտի տա՞ս :

— Այո՛ , սիրելիս , եթէ խելօք կենաս :

— Եւ ի՞նչ պիտի տաս :

— Կաղանդին օրը կը տեսնես :

— Ո՛չ , հիմակուրէն ըսէ , որ անոր համեմատ խելօք կենամ :

Մայրիկը իւր փոքրիկ զաւակը ծնդացը վրայ առած , ձեռքը նարինջ մը բռնած է :

— Ո՛րը աւելի կը սիրես , սիրելիս : Մայրիկը թէ նարինջը :

Մանկիկը պահ մը մտածելէն յետոյ .

— Ամենէն աւելի կը սիրեմ մայրիկը , որ ինձ նարինջ պիտի տայ :

Տիկինը փոքրիկ աղջիկ մ'ունի որ եր-

բեմն շատ ալ քուներ չը տանիր՝ մինչեւ խսկ արթուն է դեռ երբ մայրն իւր կեղծ մազերն կը հանէ :

Գիշեր մը , տղեկը այս արարողութիւնը տեսնելով հետաքրքրական ձայնիւ մը մօրը կը հարցնէ .

« Մայրի՛կ , ի՞նչու գիշերները պառկած ժամանակս իմ մազերս ալ չես հաներ :

Քարգմ :

Մ. Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՃՆՇԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԱԶԵՐՈՒ

Աւասիկ լայն բերանով սրուակ մի զոր հորիզոնական դիրքով կը բռնեմ և բերնին մէջ կը հաստատեմ խից մը : Կ'ուզէք կ'ըսեմ ներկայ եղող բարեկամի մը , վըրջել խցին վրայ : Դրաւ կը դնեմ որ չպիտի կրնաք զայն սրուակին մէջ մոցնել :

Բարեկամս մէկ ձեռքով ևս կ'առնու շիշն , ինչպէս կը ցուցնէ մեր պատկերն : Իւր փորձին յաջողութեան վըրայ վստահ եղող անձի մը նման , այտերըն կ'ուռեցնէ աներկիւղ և յանդուգն . բերանն օդով կը լնու , և ուժգնութեամբ կը փչէ խիցին վրայ զայն սրուակին մէջ զրկելու գիտաւորութեամբ : Սըլալ . այն պահուն յորում կը փչէ խիցն իբրեւ թէ ներքին զսպանակէ մղուած ըլլար , բերնէն

դուրս կը նետուի և գործողութիւնը կատարող անձին չըթանց կուգայ դաշիլ : Սոյն երեւոյթին բացատրութիւնը գիւրաւ կը տրուի :

Շիշին նեղ բերնէն փչած ժամանակնիս ներքին օդը կը ճնշուի և զօրութիւնն մեծնալով , դուրս կը նետէ խիցն : Օդին մղիչ զօրութիւնն այնքան աւելի ուժգին կը լինի որքան սաստիկ փչենք :

Թաջողելու համար , մի քանի զգուշութիւնք կարեւոր են . պէտք է որ սրուակին ներքին կողմը թրջուած չ'ըլլայ և բերանն բացարձակապէս չոր եղած լինի : Երբ խոնաւութիւն գոյանայ խիցին և սրուակին մէջ , այն ատեն փորձին յաջողութիւնը տարակուսելի կը լինի : Բարակ սրուակ մը պէտք է գործածել . կաղային ըմպելիներ պարունակող շիշերը կը յարմարին սոյն խաղին :

Քարգմ :

Մ. Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ՀԱՍՏԱՌՈՅ ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒԾԱՂԷՄԻ

ԵՒ

ՍՐՔԱԶԱՆ ՏԵՂԵԱՅ

ԳԼՈՒԽ Է.

Տաճարն Սուրբ Աստուածածնայ

Շարունակութիւն տես տետր 2

Երկու ազգի պատարագէն յետոյ, գերեզմանին առջեւ, մենք հիւսիսակողմն, իսկ Յոյնք հարաւակողմն մէջմէկ մասի թուղումսկա կը դնենք, որք մինչեւ միւս առաւօտ շարունակ կը վառին:

Ս. Աստուածածնայ գերեզմանի մատուռն վրան վարագոյրներ կախուած երկու դուռ ունի, մին դէպի հիւսիս մեզ սեփական է, և միւսն ալ դէպի արեւմուտք կը նայի Յունաց սեփականուած:

Արեւմտեան դրան վրայ մենք ունինք մի նեղ ու երկար մի պատկեր, որ կը ներկայացնէ «Վերափոխումն Ս. Աստուածածնայ», որուն առջեւ ունինք մի մշտափառ կանթեղ: Սոյն պատկերի հարաւային կողմը եղած արծաթապատ մեծ պատկերն ու առջեւի մըշտափառ կանթեղն ալ Յունաց է: Հիւսիսային դրան վրայ ևս երկու պատկերք և երկու կանթեղք կան, մին մերն և միւսն Յունաց է:

Սուրբ Գերեզմանի դրսի կողմն արեւմտեան պատին կից հիւսիսային կողմն է մեր Հայոց ազգի սեփական Աւագ Սեղանն, ինչպէս յառաջագոյն ըսինք Հեթում Բ. շինել տուած է 1300 թվուականին:

Ս. Գերեզմանին հարաւային կողմն է մեր ժամարարաց զգեստաւորելու տեղն, որուն առջեւ կիսապատով մը փակուած է: Այս տեղւոյն հարաւային կողմն անկիւնաւոր խորանարդ տեղ մը կայ, որուն առջեւ տախտակով մը գտնուած է, ուր կը դրուին մանկանց մամեր, գաւազան և այլ իրեր:

Գերեզմանին հիւսիսային կողմն պատին մէջ առանձինն լայն կամարով սեղան մը կայ, յանուն «Բարթողիմէոսի և Թադէոսի», որու «Աւետման» սեղան ալ կ'ըսուի, այս սեղանն մեզ սեփական է առանձինն, յորում երբ և ուզ-

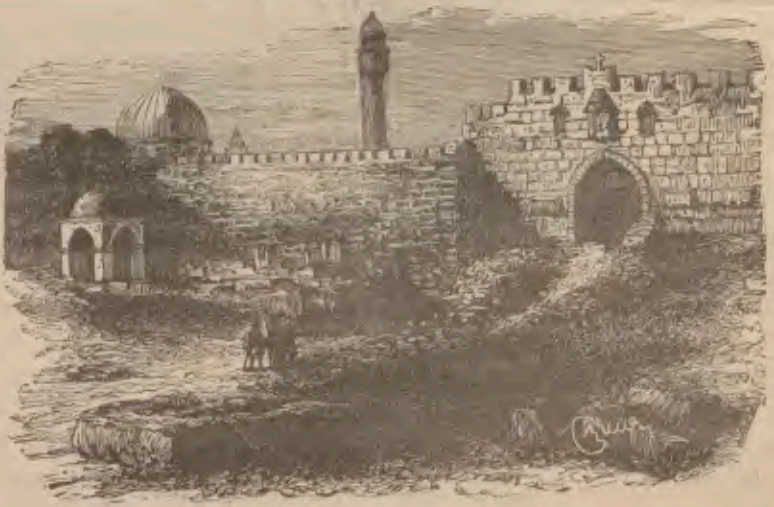
ուի կը պատարագենք և մեր թոյլաւորութեամբ ու հրամանաւ շարաթը մի անգամ ամէն չորեքշաբթի օրեր Ասորիք կը պատարագեն: Յետ պատարագին սեղանին վրայ որ և է աշտանակ, զարդ եւ այլն ձգելու իրաւունք չ'ունին:

Այս սեղանի առջեւէն կ'երթուի Սուրբ Գերեզմանի ետեւի կողմը, այն է Տաճարին արեւելեան թեւը, որ ամբողջովին Յունաց սեփականուած է. աստ ունին առանձին սեղան յանուն «Ս. Աստուածածնայ» և աւագան, զանազան ու հարաններ, սնտուկներ, և այլն:

Ս. Գերեզմանի առջեւի հրապարակը

ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ ՊԱՐՏԷԶՆ

ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱՍԵՄԱՅ ԳՈՒՌՆ

իւրաքանչիւր ազգ ևս ազատարար կը գործածեն. իւրաքանչիւրին Պատարագի ժամանակ դպրաց և ժողովրդեան համար: Մենք մեր Պատարագի ժամանակ խսիր և կարպետ կը փռենք: Սոյն հրապարակին ճախակողմի պատն մերն է, զոր վարագուրաւ ծածկած և վարագուրին կիսէն վեր համաջափ 12 պատկերներ չարած ենք, պատկերաց վերի կողմը քիւ է, որուն վրայ նոյնպէս ծայրէ ի ծայր պատկերներ դրած ենք, մէն մի պատկերի առջեւ պղնձեայ աշտանակներ կան,

որոց ստորին կողմէն կանթեղներ կը կախուին հանդիսի օրեր: Սորա փոխարէն ալ կողմի պատն ալ Յունաց է յար և նման մերինին: Սոյն աջակողմեան պատի արեւմտեան անկիւնէն սկսեալ դէպի հարաւ մինչեւ մեծ աստիճաններուն վարի ծայրը պատին երեսը 6 կանգունի չափ տեղը Յոյնք պատկերներով և նեղ սեղանով մը զարդարած են, ուր կը կենան իրենց տեսուչը և դպիրներն իրենց Պատարագի ժամանակ:

Տաճարի հիւսիսային թեւին արեւելեան պատի ներսը եղած նեղ սեղանն ևս պատկերներն Յունաց է. այս տեղէն տախտակեայ սանդուղով կ'երնուի իրենց տեսչի սենեակն:

Տաճարի արեւմտեան թեւը ամբողջովին մեզ Հայոցս սեփականուած է, ուր կայ սեղան մը յանուն «Ընծայման» չրջապատ որմոց առջեւ զգեստուց, զարդուց և կահուց պահպաններ դրուած են, որոց մէջ մի փոքր սնտուկ կայ Ասորեաց յատկայեալ: Ամբողջ չրջապատը վարագուրով ծածկուած է: Այս սեղանին վրայ շարաթը մի անգամ ուրաթ օրերը Գալիլիա կը պատարագեն թոյլաւորութեամբ և հրամանաւ մերայնոց:

ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ ԶՈՐՆ. Տաճարի դռնէն արտաքին դաթէն երևելով, Գիթսեմանի ձորին ուղղութեամբ քիչ մը առաջ ձախ թեւին վրայ դէպ արեւելք, ճանապարհ է Ս. Համբարձման լեռը երևելու, այս ճանապարհին բերանը, աջ թեւի վրայ է «Գիթսեմանի պարտէզն»:

Այս պարտէզին մէջ աղօթեց Տէրն մեր Յիսուս և ըսաւ. «Հայր իմ եթէ հնար իցէ, անցցէ բաժակս զայս յինչն...» Այժմ այս պարտէզն Լատինաց սեփականուած է, չուրջանակի հաս-

տատուն պատով պարսպած են, և ներսի կողմն ալ գեղեցիկ ծաղիկանոց ըրած են: Պարտէզին միակ դուռը կ'ընայ արեւելեան հարաւային անկիւնը անել փողոցին մէջ: Դռնէն դուրս դէպի արեւելք ծայր մը կայ գետնին վրայ, որոյ համար աւագութեամբ կ'ըսուի թէ, Փրկիչն մեր հոս սպասել տուաւ, Պետրոսը, Յովհաննէսը և Յակովբոսը պատուիրելով անոնց, որ քրթուեն մնան և աղօթեն: Դրան հարաւակողմը, քիչ մը հեռուն, սիւնի կտոր մը կ'երեւի, ասիկայ նշան

է այն տեղերն՝ ուր Յուդայ մատնութեան համար յոռաւ Փրկչին:

Յիշեալ տեղերէն ետ դառնալով և Գեթսեմանի պարտիզին արեւմտեան պատին տակովն յառաջանալով, որ մեր աջ կողմն է Գեթսեմանի ձորն, որուն մեծն Վարդապետ Վարդան « Ջահից ձոր » ալ ըսուիլն կը յիշէ: Այս տեղէն երեսնիս դէպ ի Ս. քաղաք դարձուցած ժամանակնիս պարսպին վրայ կ'երեւի Սողոմոնեան Տաճարի « Ողորմութեան դուռ » զոր վերջէն դարձեալ պիտի տեսնենք ներսի կողմէն, երբ Սողոմոնեան Տաճարի նկարագրութիւնն ընենք:

Այս դուռն պատով հիւստած է եւ ունի կրկին կամար երկու ոտքերուն վըրայ, որոց ամէն մէկուն լայնութիւնն 2 մէթր է, ամէն մէկ կամարին լայնութիւնն ևս 2.85 մէթր է: Կամարներուն շուրջանակի դուռս ցցուած մասերն, տերեւածեւ քանդակներով զարդարուած է:

Այս դռնէն մտաւ քաղաքն յաղթանակաւ, Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս Ծաղկազարդի օրն, և Հերակլ կայսր՝ որ Կենաց Փայտն Պարսից ձեռքէն ազատելով, ուսն առած, և որ տարաւ Գողգոթայի վրան տնկեց ի տես հաւատացեցոյ:

Ճանապարհն, որ միշտ դէպ ի արեւմուտք շեղելով կ'երթայ, յառաջ տանելով կամուրջի մը կը հանդիպինք, որ շինուած է Գեթսեմանի ձորին մէջ Կեդրոնի ըսուած հեղեղատին վրայ: Այս տեղերն համար աւանդութիւնք զանազան են: Լատինք կ'ըսեն, թէ Հրէայնէրը Յիսուսը բռնած ժամանակնիս երբ հոս հասան կամուրջին վրայէն չանցնելու համար, հարաւային կողմէն վար Կեդրոնի հեղեղատին մէջ ձգեցին զինքը, որ անկէ անցնին: Իսկ մերայինք կ'ըսեն, թէ Հրէայք իրենց քահանայապետէն դռ դրեալ, նախանձելով և թշնամանալով Երուսաղէմի առաջին եպիսկոպոս Տեառն - Եղբայր Յակոբոս առաքեալը Տաճարի աշտարակէն հոս գահավիժեցին, և թափոյններն ալ, որ լուսցը կ'ընէին ձորին մէջ, վըրան հասնելով իրենց թակերովը զլիսուն սկսեցին զարնել, որ այս տեղ հոգին աւանդեց:

Կամուրջին դէպ ի արեւելեան կողմը և հեղեղատին ձախ դին կը տեսնուի « Արիսողոմայ արձանը » զոր Արիսողոմ իւր կենդանութեան ժամանակը ինքն կանգնել տուաւ. Բ. թափ. ԺԸ. 18:

ՏՐԴԱՏ ՎՐԻՊ. ՊԱԼԵԱՆ

[Շարունակելի]

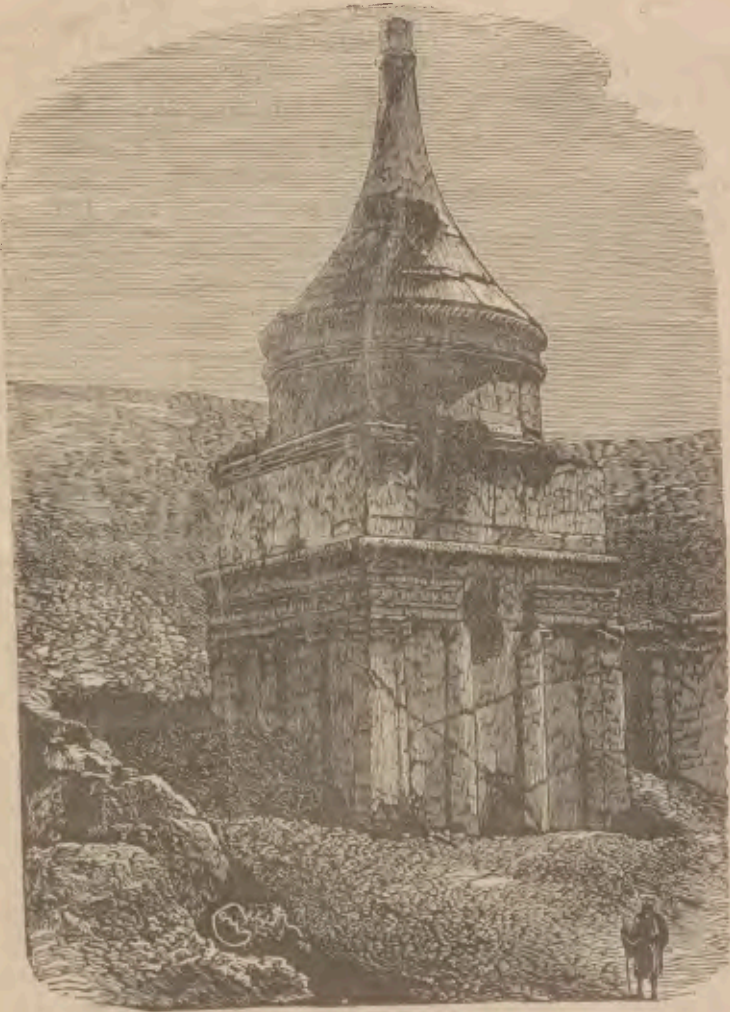
Թէ ԻՆՉՊԵՍ ԿԸ ՓԱՓԱՔԷԻ ԱՊՐԻԼ

Մարդիկ ի ընէ կուենեան յինքեանս փափաքներ՝ թէ՛ առ ընտանիս, թէ՛ առ ազգն և թէ՛ առ ընկերութիւն՝ որք միմեանց յարած են սերտ առնչութեամբ:

Ես ալ մինչեւ ցարդ կազմած եմ այդպիսի փափաքներ որոց առաջինն և գերագոյն կը համարիմ զայն՝ զոր կը տածեմ առ ընտանիս. և կրնամ համարել

այդպէս, զի ի՞նչ է ազգութիւն. ոչ այլ ինչ՝ բայց եթէ ընտանեաց հաւաքում մը. զի ինչո՞ւ համար կաշխատի մարդ եթէ չկան ընտանիք և ազգութիւն: Արդ, կը փափաքէի որ ունենայի երկայարկ յարմար տուն մի՝ քաղաքին կեդրոնէն մի քիչ հեռի բացավայրի մը մէջ, առաւել մօտ գեղջական ընդարձակ և գեղեցիկ տեսարանի քան քաղաքի հոծ երևութիւն. ամառ ատեն ծովուն հողմն անխափան չնչըր իմ տան. կարեոր կահկարասիք հաճոյ երևոյթ մը տային բնակարանիս. առջեւն գտնուէր պարտիզ մի յորում կարող լինէի մշակել բանջարեղէն և ծաղիկ և մի քանի պտղատու ծառեր. նորա մօտէն հոսեր կարկաչահոս՝ փոքրիկ առու

թիւնք լինէին: Գիշերները չերթայի ի սրճարան — որպէս տիրած է այս յոռի սովորութիւն քաղաքիս մէջ. մաղթելի է սակայն որ բարեփոխուի այս յոռի սովորութիւն — ունենայի ընտրեալ բարեկամներ, զանոնք իմ տուն հրաւիրէի, կամ ես նոցա տունն երթայի, ընտանեկան երեկոյթներ կազմէինք յորա ոչ թէ անօգուտ և փաստակար խաղեր խաղայինք ու սնտի խօսակցութիւնք և վիճաբանութիւնք լինէին, այլ՝ օգտակար ընթերցումներ, ընտիր խօսակցութիւնք, ի հարկին օգտաւէ՛ր վիճաբանութիւնք և ընտիր գաղափարաց արտայայտութիւնք. այս կերպով իմ օրական աշխատութեանց յոգնութիւնք բոլորովին պիտի թեթե-

ԱՐԻՍՈՂՈՄԱՅ ԱՐԶԱՆ

մը որ խիստ թանկացին՝ պիտի թուէր ինձ թէ՛ յոռոգումն պարտիզիս յամրան, և թէ՛ ի պէտս իմ տան. արեգ դէմ լինէր պարտիզս և լուսոյ ճառագայթք առաւօտէ ցերեկոյ ողորկին տուես. պարտիզիս մէկ անկիւնն ունենայի հաւնոց մի ուրկէ հայթայթէի բան մը նախաճաշի սեղանիս համար:

Երեկոյին՝ օրական ծանր յոգնութիւններէս վատտակեալ տուն վերադարձած՝ մտնէի ի պարտիզ, նստէի ծառի մը հովանոյն տակ, կամ, տնկոց վրայ աշխատելով, զուարճանայի. յետոյ՝ ընտանեօք սեղանին շուրջը բոլորուած ընթրէինք. ընթրեաց ժամուն մերթ հաճոյական, մերթ տխրական ու միանգամայն խրատական վէպեր պատմուէին, խօսակցու-

նային և նմանապէս բարոյական նոր օգուտ, նոր բարիք յառաջ պիտի դային:

Կը փափաքէի ինձ յարմարագոյն դորձըն, կամ որ նոյնն է, արհեստն սովորիլ կատարելապէս. կը սիրէի որ առաւօտուն կանուխ դորձոյս երթայի. միշտ յառաջ գիմէի ի նմա և նորանոր գիւտեր ի լոյս ընծայէի, բախտին ձախորդութիւններէն չխրտչէի և իմ հանդիպած դժուար արգելքներուս հաստատամտօրէն դիմադրէի և արիւրաբար յաղթէի նոցա. միայն թէ լինէի աշխատասէր, գործօն, ուղիղ, արդար, հաւատարիմ, ունենայի կարգապահութիւն և խնայողութիւն. քան զի ի շնորհս սոցա միայն պիտի կրնայի տիրանալ հեռզհեռէ հարստութեան. առանց սոցա ոչ որ կարէ հարստանալ:

խիստ հազար տարի՝ զգայի ինքզինքս երբ կարողանայի ամենեցուն վատահոլութիւն յիս գրաւել իմ ուղղութեամբ։

Սակայն հաճելի չպիտի թուէր ինձ, և ոչ այլոց, եթէ իմ գործոց միայն յարած լինէի սերտիւ. կը փափաքէի որ իբրեւ անգամ ընկերութեան՝ ազգային գործոց մէջ մաս մ'ունենայի. լինէի ազգային պաշտօնեայ մի, աշխատէի ի յառաջդիմութիւնը դպրոցի, ի պայծառութիւն եկեղեցւոյ. միշտ նախադաս համարէի հանրային շահն ու օգուտն անհատականէն, ողորմէի աղքատաց, օգնէի խեղճերու, թշուառաց, նաեւ կը փափաքէի որ ես ինքս առանձին, կամ ընկերակցութեամբ, հանրային և բարեգործական հաստատութիւններ չլինել տայի։

Այս փափաքներ, կարծեմ, զիս երջանիկ պիտի կրնային ընել և ես ի շնորհս սոցա լաւ կատարած պիտի ըլլայի դերն զոր ունիմ յաշխարհի։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

Աղակերտ 1. Վարժարանի
Կիրասնոյ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

«Եկէք պզտիկ պատմութիւն մ'ըսեմ ձեզի, ըսաւ հայրիկն և բազմոցին անկիւնը լաւ մը տեղաւորուելով կիսովին ծխած սիկարը պնակին մէջ դրաւ և պատրաստուեցաւ պատմելու։

Օգը ցուրտ էր այն գիշերը. ամպոտ երկնքէն անձրեւի հեղեղներ կը տեղային անդադար։ Մերթ ընդ մերթ ուժգին հով մը կը փչէր և կատաղութեամբ պատուհաններուն առջևէն անցնելով ապակիներ կ'երերցնէր աղմուկով։ Բարեկենդանը շատ անհամ կ'ըլլար ի մեծ ցաւ մանուկ հասարակութեան։ Նուազարաններու ձայներ կուգային երբեմն ասդիէն անդիէն, զորս կընդմիջէր, կը խափանէր ցեխոտ փողոցներուն և խորտուրորդ քարայտակներուն վրայ ինկող անձրեւի կաթիլներուն միօրինակ և տաղտկացուցիչ ժխորն։

Պզտիկները շատ տգգոհ էին. ցերեկը քիչ մնացած էր որ լային տեսնելով փողոցներուն թափուր մնալը և հաւկիւրիս հանդիսին անշուք և հարեանցի կերպով կատարուելը։ Հայրիկը մէկ մէկ աղուոր դիմակ բերած էր իւրաքանչիւրին համար. այդ դիմակներուն տեսքը քիչ մը փարատած էր իրենց տրամութիւնը։ Այլ երբ պատմութիւն մ'ընէր համար կանչեց զանոնք հայրիկը, ալ բոլորովին մը խիթարուեցան և խնդալով, ցատկելով, իրարմէ առաջ հասնիլ ջանալով վազեցին բազմոցին վրայ ելան, հայրիկին դիմացը շարուեցան և իրենց սև աչուկները խոշոր խոշոր բացած սպասեցին լուռ և ուշադիր։

Հայրիկը ճաղատ և սեխածեւ գլխով, նեղ և մազոտ ճակտով, խոշոր ականջներով և անագին կարմիր քիթով մարդ

մ'էր։ Իւր երկայն ու ճերմակ գիշերնոցին վրայէն հաստ ու թաւ մուշտակ մը հագած էր և գլուխը դրած էր իւր ծոպաւոր գտակը։ Երբ պզտիկները եկան դիմացը շարուեցան, բարձին վրայէն իւր երկայն համրիչը ձեռքն առաւ և անգամ մը մեծ աղմուկով հազալէ վերջ այսպէս սկսաւ պատմել։

«Ատենօք պզտիկ տղայ մը կար, աղուոր խելօք, շնորհով տղայ մը, ձենէ քիչ մը աւելի պզտիկ. բայց խելքը պզտիկ չէր, ամեն բան կը հասկնար, ամեն բան կը սովորէր։ Գիւղին մէջ մարդ չկար որ զայն չը ճանչնար, ամենքը մտտով կը ցուցնէին զանիկա և իրենց տղոց խրատ տուած ատեննին «Կիրակոսը չէ՞ք տեսնար, կըսէին, անոր պէս չըլլա՞ք»։ Ադ գիւղին ծայրը դպրոց մը կար, ձեր դպրոցին պէս, քիչ մ'աւելի մեծ, որովհետեւ ան գիւղին մէջ շատ մարդ կար։ Պզտիկ Կիրակոսը, թեւերը գիրքերով տետրակներով լեցուն, ամեն առտու խնդալով հոն կը վազէր և մինչև իրիկուն գլուխը կախած կ'աշխատէր։ Վարժապետը շատ կը սիրէր Կիրակոսը. անոր գրպանը բարենիշներով կը լեցնէր։ Բայց եկու տես որ այս խելացի և բարի տղան շատ աղքատ էր։ Է՛հ, անանկ է այս աշխարհքը, զաւակներս, Աստուած ամեն բանը մէկ հոգիին չտար. մէկուն խելք կուտայ, մէկուն ստակ, անոր համար է որ ստակ ունեցողները շատ հեզ խելք չեն ունենար, խելք ունեցողներն ալ ստակ չեն ունենար։ Ադ տղուն հայրը խեղճ ձկնորս մ'էր որ հիւանդոտ և անճարակ մարդ մը ըլլալով շատ քիչ բան կը վաստակէր. հազիւ կրնար մէկ երկու հաց տուն տանիլ։ Կիրակոսին մայրն ալ աղէկ կնիկ մ'էր. գիշեր ցորեկ ան ալ կ'աշխատէր որ քիչ մը բան վաստակէ. շատ Աստուածափախ էր և ամեն գիշեր պատկած առանձն աղօթք կընէր որ յաջողութեան դուռ մը բանայ Աստուած և անխորժ պահէ իրենց պզտիկ Կիրակոսը որ օր մը անոր երեսն խնդան։ Աստուած խեղճ մօրը առջի խնդիրքը շատ չէր լսէր, բայց երկրորդը միշտ կը կատարէր։ Կիրակոսին վարժը բարձր մէկ հատիկ էր, հայրը մայրն ալ անոր վրայ նայելով կը մոռնային իրենց աղքատութիւնը։ Կիրակոսը երկու եղբայր և երկու քոյր ունէր իրմէ պզտիկ. անոնք շատ անառակ էին և ամեն օր շաքար ու խաղալիկ կ'ուզէին, կուլային, դպրոց չէին երթար, իրիկուները փողոցներուն մէջ կը սլաքային, վերանին գլուխին կ'աղտոտէին։ Կիրակոս միշտ խրատ կուտար անոնց որ խելօք կենան, անառակութիւն չընեն։ Անոնց ձեռքէն կը բռնէր դպրոց կը տանէր, անոնց մազերը կը սանտրէր, և այսպէս պզտիկ հայր մ'էր կարծես որ հոգ կը տանէր այն չարածիններուն վրայ...»։

Սակայն տղաքը կը քնանային, առջի բերան ուշադրութեամբ մտիկ ըրած էին, բայց այս նկարագրական, խրատական պատմութիւնէն կամաց կամաց սկսած էին ձանձրանալ, այնպէս որ աչքերնին

տակաւ ծանրացած և վերջապէս գոցուած էին։ Հայրիկը տեսաւ, ինքը ուզած էր այս պատմութեան մէջ գեղեցիկ և բարոյական յորդորներ տալ անոնց, բայց այդ անհամ պատմութիւնը՝ որուն մէջ ոչ բէրի կար, ոչ աւազակ՝ անախորժ եկած էր անոնց։ Հասկցաւ հայրիկը եւ անմիջապէս նկարագրութիւնը թողլով՝ անցաւ բուն պատմութեան։

«Տարի մը շատ ցուրտ ըրաւ, ըսաւ հայրիկը ուժով մը հազալով որպէս զի տղաքը արթննան։ Շիշերուն մէջ ջուրերը սառեցան և բոլոր սափորները ճաթեցան։ Աղքատները շատ բան քաշեցին այն տարին։ Կիրակոսին ծնողքն ալ շատ նեղուեցան. ծովը սառ կապած էր եւ ձուկ չէր ելներ. շատ գիշերներ անօթի անցուցին։

«Բարեկենդանը եկաւ. նուազարաններով, դիմաւաւորներով, աղմուկով լեցուն էին փողոցները. հարուստները տեսակ տեսակ խաղալիքներ և ուտելիքներ տարին իրենց զաւակներուն։ Ուրախութիւնը, զուարճութիւնը չափ չունէր։ Բայց Կիրակոսը ուրախ չէր. հայրը չէր կրցած ստակ վաստակիլ ան ցուրտին. գլխու պանք պարապ, ձեռքը պարապ, փորը պարապ, տուն եկած էր բարեկենդանին գիշերը. Կիրակոսին մայրը տեսնելով որ հաց չէր բերած, սկսած էր լալ. պզտիկ եղբայրներն ու քոյրերն բան մը չէին հասկնար և հայրիկին վրայ վաղելով՝ շաքար, խաղալիք կամ հաց կ'ուզէին անկից։ Կիրակոս իւր փոքր հասակովը շատ աղէկ կը հասկնար ադ բաները. իրեն սիրտն ալ ելաւ, և քիչ մնաց պիտի լար, բայց պզտիկներն ալ չտարուեցնելու համար արցունքները դրակց և անոնց ձեռքէն բռնելով ներսի խոցը տարաւ, որպէս զի հայրիկը չնեղացնեն։ Հոն սուտ ու փուտ խօսքերով համազեց զանոնք և հանդարտեցուց։ Կիրակոս բնաւ սուտ չէր խօսէր, բայց այն գիշերը սուտ խօսեցաւ պզտիկները միմիկ արեւու համար։ Ըսաւ անոնց, «Համբերեցէ՛ք, մի՛ լաք, գացէ՛ք պառկեցէ՛ք անկողիններուդ մէջ։ Աստուած բոլոր ուղածներնիդ պիտի զրկէ ձեզի, եթէ խելօք կենաք։» Տըղաքը հաւատացին և գացին պառկեցան։ Կիրակոս մինակ մնաց. ինք չէր կրնար քնանալ. սիրտը արտում, աչքերը արցունքով լեցուն, իւր եղբայր անկողիններուն քով արթուն նստած կը մտածէր. «Տէ՛ր Աստուած, կ'ըսէր ինքնիրեն, ինչո՞ւ իմին հայրիկիս հաց չես տար, անիկա բարի մարդ մըն է. մէկուն գէշութիւն ըրած չունի. ամեն օր կ'աշխատի. ամեն կիրակի եկեղեցի կ'երթայ քեզի աղօթք կ'ընէ. ինչո՞ւ անիկայ երեսն ձգեք ես։ Արդեօք ե՞ս մեղաւոր եմ, յանցա՞նք մը ըրած եմ արդեօք, և անոր պատիժն է աս. եթէ ես եմ պատճառը, ես անօթի կը մնամ. իմ փոքրիկ եղբայրներուս համար միայն գոնէ հաց ու խաղալիք խրկէ, ո՞վ Աստուած...»։ Եւ այսպէս ըսելով կուլար խեղճ Կիրակոսը, բայց ցած ձայնով,

վախճանով որ պղծությունները կ'արթնան : »
Հայրիկը կեցաւ . տղաքը ալ չէին քը-
նանար . աչքերնին մեծ մեծ բացած մը-
տիկ կ'ընէին հազիւ շունչ առնելով . ալ
կը սկսէին ասորով ալ պատմութենէն .
Կիրակոսին խեղճութիւնն ու խօսքերը
իրենց փոքր այլ զգայուն սիրտը շար-
ժած էր :

Այս աղբեցութիւնը հաճելի երեւցան
հայրիկին . խնդալով մը նայեցաւ անոնց
յաղթական ճարտասանի մը նման , իւր
լայն ու կարմիր թաշկինակին մէջ անգամ
մը խնջեց իւր անագին քիթն , և ապա
շարունակեց .

« Կիրակոս՝ այսպէս գլուխը կախած ,
թեւերը կուրծքին վրայ ծալած , սիրտը
կտորած , կը մտածէր , երբ յանկարծ
պատուհանէն ներս սե թռչուն մը մտաւ
լայն թեւերով և երկայն կտուցով . Կի-
րակոս նախ վախեցաւ և դռնէն դուրս
փախչիլ ուզեց , այն ատեն թռչունը գե-
ղեցիկ կնկան մը փոխուեցաւ և անոր մօ-
տենալով մաղբեր չոյեց և ըսաւ . « Մի
վախնար տղաս , ես քու բարեկամդ եմ ,
լսեցի քու խօսքերդ , տեսայ քու ար-
ցունքներդ , գիտեմ քու վիճակդ և քու
ուզածներդ , գիտեմ նաև որ դու բարի
տղայ մըն ես , ես կը սիրեմ բարի տղայ-
քը . ետեւէս եկուր : » Կիրակոս չէր
համարձակէր . կնիկը գրկեց զան և պա-
տուհանէն դուրս ցատկեց . հոն թռչու-
նի կերպարանք առաւ նորէն և Կիրակոսը
իւր թեւերուն վրայ նստեցունելով սկը-
սաւ օգին մէջէն թռչիլ . Կիրակոս , սիր-
տը վախով լեցուն , չուարած , անոր կըռ-
նակը կծկտած էր : Թռչունը արագ ա-
րագ կը թռչէր . գիշերը շատ մութ էր
և Կիրակոս ուր երթալը չէր տեսներ ,
Բաւական ատեն գացին , գացին , գացին
երկուքն ալ . յանկարծ թռչունը կեցաւ .
Կիրակոս վախէն կը դողար : Թռչունը
թեւերուն վրայէն վար առաւ զայն և ե-
րեք անգամ կոկորդէն ձայն մը հանեց .
եօթը հատ խոշոր բլրիներ վազեցին ե-
կան անոր չորս կողմը . շարունակեց մէկ
մէկ լսարար բռնած . ագ լսարարնե-
րուն լուսովը Կիրակոս տեսաւ որ ըն-
դարձակ դաշտի մը վրայ են . շատ մութ
էր չորս կողմը . երկինքը գոց էր ամպե-
րով . հեռուն դաշտին ծայրը լոյս մը կ'ե-
րէր : Սե թռչունը տարօրինակ լեզ-
ւով մը կը խօսէր ոգիներուն հետ , որք
կը պատասխանէին իրեն անձուռի աղա-
ղակներով : Վերջապէս ամենքն ալ լռե-
ցին . թռչունը թեւերը բացաւ և անե-
րկոյթ եղաւ . Ոգիները Կիրակոսը իրենց
առջեւ ձգեցին և ուղղուեցան դէպի այն
լոյսն որ հեռուն կերեւար : Քալեցին ,
քալեցին , քալեցին , երեք ժամ ամբողջ
քալեցին և հասան հաստ ու բարձրիկէ
պատի մ'առջեւ որ դաշտին մէկ ծայրէն
միւսը կ'երկնար : Այդ պատին ետեւ ,
մութին մէջ , Կիրակոս անագին աշտա-
րակ մը նշմարեց որուն գագաթը , մին-
չեւ ամպերը կ'ընէր . այն գագաթին
վրայ մեկ կրակ մը կը վառէր որուն բո-
ցերը օձի պէս կը կտրնային և ասգին

կը նետուէին հովին պատճառաւ : Այն
սե մութին մէջ ուրուականի պէս կե-
ցած ագ աշտարակը տեսնելով Կիրակո-
սին վախն աւելցաւ . Ոգիներէն մէկը մօ-
տեցաւ պատին և երեք անգամ դարկաւ
երկաթէ անագին դրան մը : Քանի մը
վայրկեանէն ծխնիները ճռնչեցին , բաց-
ուեցաւ դուռը և սեմին վրայ երեւցաւ
ճերմակ լաթի մէջ վաթթուած երկայ-
նահասակ և նիհար կին մը : Ոգիները
բարեւեցին զինքը և ներս մտան : Քա-
ռասուն դռներէ՝ անցան և ամեն դրան
քով հանդիպեցան երկայնահասակ և նի-
հար պահապանի մը : Քառասներորդին
առջեւ կատաղի հրէշ մը կեցած էր , եր-
կայն և խառն ի խուռն մագերով , կրա-
կի պէս աչքերով , սուր ականներով ,
պատառու մագիլներով , ձեռքը մեծ նի-
զակ մը բռնած և բերանը բացած ատեն
բոցեր դուրս կ'ընէին : Կիրակոսը տես-
նելուն նիզակը վերցուց , ականները կը-
ճըրտեց և քիչ մնաց որ անոր վրայ պի-
տի յարձակէր . Ոգիները թող չառնին
ըսելով որ ծանօթներէն է ագ տղան և
այն ոսկիէ մեծ դուռը բռնալով կամա-
ցուկ մը Կիրակոսը ներս հրեցին և իրենք
աներկոյթ եղան : Կիրակոս ինքզինքը
գտաւ ընդարձակ սրահի մը մէջ , որուն
ձեղունէն անհամար կանթեղներ կախ-
ուած էին . ապա , հիացած սրահին
չորս պատերուն կը նայէր . պատին մէ-
կը ամբողջ ծածկուած էր տեսակ տեսակ
դոյնզոյն դիմանկերով . միւսին վրայ
կախուած էին անթիւ ու անհամար խա-
ղալիկներ . երրորդին վրայ շարունակ էին
շաքարով , հացով , համագամ ուտելիք-
ներով լեցուն լուղիներ : չորրորդը զար-
դարուած էր ոսկիի քսակներով : Սրա-
հին անկիւնը փառաւոր գահ մը կար
ամբողջ աղամանդէ , զմրուխտէ շինուած
և թագուհիի երեւոյթ ունեցող կին մը
նստած էր անոր վրայ . մինչեւ ձե-
ղունը կը հասնէր այս կնկան գլուխը ,
որուն վրայ ծանր քարերով զարդար-
ուած մեծ թագ մը դրած էր :

Կանաչ քօղ մը ձգած էր իւր երեսին
վրայ և թէ արիւնի գոյն լաթի մը մէջ
ծածկած էր ամբողջ մարմինը : Ձեռքը
խոշոր գաւազան մը բռնած էր որուն վը-
րայ երկու հաստ օձեր փաթթուած էին :
Ոտերը դրած էր ուժով և մագլոտ առ-
լուծի մը վրայ որ գետինը պառկած կը
քնանար : Կիրակոսը տեսնելով քիթն տա-
կէն խնդաց այն կնիկը և այսպէս ըսաւ
անոր՝ « Ես ոգիներուն թագուհին եմ .
քու ողբերդ լսեցի , քու բարի տղայ մը
ըլլալդ գիտէի , անոր համար ծառաներէս
մէկը զրկեցի որ զքեզ հոս բերէ : Կու-
ղեմ որ աղուոր բարեկենդան մը ընես
դուն ալ , Առ սա հինգ դիմանկերը . հինգ
եղբայր էք դուք . հագուեցէք , զուար-
ճացէք և զիս օրհնեցէք : Առ սա հինգ
սուսի խաղալիկները . խաղացէք հինգեր-
նիդ ալ , ժամանակ անցուցէք , և զիս
օրհնեցէք : Առ սա եօթը պարկ ուտե-
լիքները և եօթերնիդ մէկ եղէք աղուոր
խնջոյք մ'ըրէք և օրհնեցէք զիս : Առ սա

խոշոր ոսկիի քսակը և հայրիկիդ տուր .
թող ալ չալխատի և այս ստակով ձեզ
խնամէ և զիս միշտ օրհնէ : Բարի եղի՛ր
նորէն որ այսպէս վարձատրուիս , և զիս
մի մոռնար : » Եւ իրաւքնէ բոլոր աս
ըսածները տուաւ Կիրակոսին . ապա ե-
րեք անգամ ոտքը դետինը զարկաւ . սը-
րահին տակէն ութը հատ սե թռչուն-
ներ ելան . եօթը հատը պարկերը , քը-
սակները , դիմանկերը առին . ութերոր-
դըն ալ Կիրակոսը կռնակը առաւ , և երբ
թագուհին նշան ըրաւ , ամենքը մէկէն
սրահէն դուրս ելան , անցան նորէն այն
քառասուն դռներէն , այն հաստ պատէն
և հասան այն ընդարձակ դաշտը : Երեք
չորս ժամ թռչելէ վերջ փոքր խումբը
հասաւ ճիշդ Կիրակոսին տան առջև , հոն
թողուցին պարկերը , քսակները , դի-
մանկերը և ամենքը մէկէն թռան գացին
աներկոյթ եղան : Կիրակոս , որուն սիր-
տը հիմա ուրախութեամբ միայն կ'սկսէր
լեցուիլ , մէկէկ մէկիկ ներս նետեց պա-
տուհանէն թռչուններուն բերածները , և
անոնցմէ վերջը ինքն ալ ներս մտաւ : Պղզ-
տիկները դեռ կը քնանային խուցին մէջ :
Կիրակոս կամաց մը ներսի սենեակը գը-
նաց . հայրիկն ու մայրիկն ալ կը քնանա-
յին բազմոցին վրայ ինկած : Կիրակոս ա-
ռանց ձայն հանելու բոլոր այն պարկերը
քսակները , դիմանկերը սենեակին ան-
կիւնը դրուած սեղանին վրայ շարեց :

« Ալ ի՞նչպէս նկարագրեմ ինչ որ ըզ-
գացին առտուն տղաքն ու ծնողքը այդ
ամեն բաները տեսնելով . հայրիկն ու
մայրիկն ապա , չփոթած , չէին հաւա-
տար իրենց աչքերուն : Պղտիկները այն-
չափ չզարմացան , « Աստուած պապան
զրկեր է մեր խաղալիկները » ըսին և ու-
րախութեամբ վաղեցին սեղանին քով :
Կիրակոս պատմեց իր գլխուն եկածները ,
նկարագրեց իր գիշերուան ճամբորդու-
թիւնը , ըսաւ ոգիներուն թագուհիին
խօսքերը : Հայրիկն ու մայրիկը և Կիրա-
կոսը ծուռի չոքեցան այն ատեն սենեա-
կին մէջտեղը և շնորհակալ եղան Աստու-
ծոյ և օրհնեցին ոգիներուն թագուհին :
Յետոյ սքանչելի բարեկենդան մ'ըրին
այն ուտելիքներով և ստակներով . քա-
ռասուն օր քառասուն գիշեր կերան խը-
մեցին զուարճացան . և այդ բարեկեն-
դանին օրէն սկսելով մինչեւ իրենց մահը
հանգիստ և երջանիկ կեանք անցուցին : »

Այս խօսքերով հայրիկը վերջացուց իր
պատմութիւնը . ուրիշ անգամներ պատ-
մութիւնը կը լնցնէր « Երեք խնձոր ին-
կաւ երկինքէն » ըսելով . այս անգամ
մոռցաւ ըսելու , բայց աւելի սղէկ ըրաւ .
իւր երեք զաւակներուն խնձորէ աւելի
կարմիր ու գեղեցիկ այտերէն երեք հատ
անոյշ համբոյր առաւ ի վարձատրութիւն
իւր այս երկայն պատմութեան :

ԱՐԵԱԿ ԶՊԱՆԵԱՆ

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 1 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

Պարագ	Ներհ-	Պարագ
Մամ	»	Մամ
Քաղաք	»	Քաղաք
Մագած	»	Մագած
Պապ	»	Պապ
Մամ	»	Մամ
Լինիլ	»	Լինիլ
Կատակ	»	Կատակ

Սոյն հանելուկը լուծող չեղաւ

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 2 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

1	6	3	4	5	7	2
3	2	1	5	7	4	6
2	4	5	6	1	3	7
6	1	2	7	3	5	4
7	5	6	3	4	2	1
4	3	7	1	2	6	5
5	7	4	2	6	1	3

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 3 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿՈՒԹԻՒՆ

Մատ, Կուշ, Թիակ, Բամպակ, Բանտ, Ապակի:

Ձոր լուծեցին, Օրերդ Արաքսի Պ. Եղերձեան, Քատը գիւղ. — Պարոնայք Պիմէն Գ. Զարդարեան, Մագրի գիւղ. — Ե. Շահինեան, Քատը գիւղ. — Ա. Բալուեան. — Մկրտիչ Յ. Ալլըճեան. — Կարապետ Ն. Սիրաքեան. — Օր. Եղերձեան Սարգիսեան, Մագրի գիւղ. — Օր. Վիքթոր Պ. Կոստանդեան, Ագրիանուպոլիս. — Օր. Ազնիւ Ս. Ստեփանեան, Ագրիանուպոլիս. — Ուսանող Պոտանին. — Վահան Հ. Մատիչեան Իւսկիւտար:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ 1777. ԻՆԴՐՈՅ ԲՈՒՊԱՏԱՆԻ

Ենթադրենք որ՝ ծախողն իւրաքանչիւր թաշկինակի համար p ֆրանք կուգեր, որով p թաշկինակի համար ալ p² ֆրանք: Իսկ զենողն տուած էր 6 հատի համար նորա պահանջածէն 1 ֆրանք նուազ, այսինքն p²—1 ֆրանք, այսպէսով իւրաքանչիւրն ալ 1 ֆրանք նուազ եկած է: Խնդրոյն սոյն պայմանը կուտայ մեզ, հետեւեալ երկրորդ աստիճանի հաւասարութիւնն,

$$p-1 = \frac{p^2-1}{6}$$

Ձոր ըստ օրինի լուծելով կը գտնենք, p=5

Ուրեմն ծախողն իւրաքանչիւր թաշկինակի համար կ'ուզէ եղեր 5 ֆրանք:

ԱՌԵՂԾՈՒՄ

- 1 Բառ մի եմ ես հնգատառ, Գոյներս փայլուն վառ ի վառ.
 - 2 Թէ գըլխատել զիս ուզես, Բոլոր գոյներս կը խըլես, Եւ ներկելով լոկ կանաչ՝ Կեր կընես զիս պաճարաց:
 - 3 Իցիւ ինծի խնայէիր, Գլուխս անվընաս թողէիր, Միայն թեւերս հանէիր, Ոտիցըս տեղ գընէիր.
- Ո՛հ, այն ատեն խիստ յարգի Գըրադիր մը կ'ըլլայի:

- 4 Բայց յետ այս նոր պաշտօնիս Թէ գըլխատել կամիս զիս, Ալ կ'ըլլամ ես գըրսեցի, Եւ անծանօթ ամենի:
- 5 Իսկ եթէ ոտքն իմ վերջին Փոխանակես իմ գըլխին, Տուրուբերան այն ատեն Կը փոխադրես զիս անդէն, Ուր կը լինիմ պատմական: Մեծ գաւառ մի պատուական՝ Թ'Լ զիս այսչափ տի տանջես, Տեղէ ի տեղ տի փոխես, Բայց ես ալ քեզ ապաքէն Պիտի տանջեմ չարչարեմ Մինչեւ որ զիս լաւ ճանչնաս Եւ մրցանակդ ըստանաս:

Վ. Ն. Յ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԹԵՈՒԱՌՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՅԿԵՐԱԶԱՐԴ Թարգմանիչ ԳՐԻԳՈՐ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ Հրատարակիչ ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՌԹՆԵՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐՆ

Ի լոյս ընծայուեցաւ Գինն է 14 շրշ: Եօթ հատորն ի միասին 70 շրշ: Դիմել հանդիսի տպարանը: Պօլիս, Էսկի Զապթիէ ճատտէսի թիւ 63:

ՄԵՋԵԼԼԵ

Կ Ա Մ

ՕՍՄԵՆԵՆ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՕՐԻՆՍԻՐԻՔ

Թարգմանեաց

Ա. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԹՈՒՎԱՅԵԱՆ

Պէրպլերեան տպարանէն մաքուր տըպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած է Մէ-ճէլլէի Հայերէն թարգմանութեան առաջին հատորն, որ կը պարունակէ Մէ-ճէլլէի խմբագրութեան յանձնարարին Տեղեկագիրն (մագաղթա), իրաւագիտական հիմնական սկզբունքներն (Գալաթիի ֆրեհըլցի) վաճառմանց գիրքն (Քիթապ-իւլ-պիւեու):

Թուրքերէն հայատառ բնագիրն եւս գրուած է հանդէպ Հայերէն թարգմանութեան:

Ազգ. Կեդր. վարչութեան. Պատ. Ուսումն. Խորհուրդն յատուկ վերադրով հաստատած է սոյն թարգմանութեան հարազատութիւնն:

Այս աշխատասիրութիւն, որով զգալի պակաս մի կը լեցուի ի մեզ, ոչ միայն մեծ պատիւ կը բերէ թարգմանչին, այլ և առ ազգն իրական ծառայութիւն մի մատուցանել կը նշանակէ:

Ամբողջ գործն պիտի բաղկանայ հինգ հատորներէ, որք ըստ մեծի մասին պատրաստուած լինելով՝ պիտի հրատարակուի հետզհետէ:

Կեդրոնատեղին է Մահմուտ-Բաշա, Պէոյիւր-Երըրը խան, վերնայարկ թիւ

10: Կը գտնուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով ի Բերա Պ. Վայսի գրատունէն՝ ի գին 10 դահեկանի:

Ազգ. վարժարանաց և Ազգ. պաշտօնական հաստատութեանց համար գոհացուցիչ գեղջ կը լինի:

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Յօրինեց — Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Հանդիսի տպարանէն ի լոյս ընծայուեցաւ Մեծ. Մ. Մամուրեան էֆէն-տիի սոյն նոր և բազմապատկեր ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ, մաքուր տպագրութեամբ և գեղեցիկ կազմով:

Փոքր մանուկները, որք Բերականը աւարտելէ յետոյ չունէին իրենց կարողութեան յարմար ընթերցանութեան գիրք մը, աւասիկ սոյն պատկերազարդ Ընթերցարանն պիտի ունենան այսուհետեւ, որու մէջ պիտի գտնեն փոքրիկ պատմութիւններ, ոտանաւորներ, հանելուկներ և զանազան գիտելիքներ, որք գեղեցիկ կերպով դասակարգուած են աստիճանաբար:

Կըյանձնարարենք Մեծ ուսուցչաց սոյն Ընթերցարանն, որու պակասն չատ Ժամանակէ ի վեր զգալի եղած էր, և զոր կը ընու բազմահմուտ ուսուցիչն:

Կեդրոնատեղին է հանդիսի տպարանը և կը գտնուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով: Գինն է 2 շրշ: Շատ գնողներու գոհացուցիչ գեղջ կը լինի:

ԾԱՂԻԿ ՄԱՆԿԱՆՑ

Կը հրատարակուի տետր առ տետր 8 երեսէ բաղկացեալ 15 օրը միանգամ Տարեկան շքին է կանխիկ 2 արծաթ մէճիա Պօլսոյ համար: — Գաւառաց համար 45 դահեկան: 4 բուրլի Ռուսաստանի համար: — Մէն մի տետրակին գինն է 400 փարայ:

Համարագրութեան տեղերն են՝ Կ. Պօլիս Էսկի Զապթիէ ճատտէսի, թիւ 63. Հանդիսի խմբագրատունը. — Կամուրջի գլուխ՝ Զրավաճառ Պօղոս և Յակոբ աղայից խանութները: Ագրիանուպոլիս. — Արամ էֆ. Սըլիմեան. Աղերսանգիր. — Արթ. Ղեւնդ. քհնյ. Փափագեան Ատարաղար. — Յովհ. էֆ. Յարութիւնեան. Աֆիօն Գարահիսար. — Յովհ. էֆ. Մէյմարեան: Գահիրէ. — Յաւաջղիմասէր ընկերութիւն. Երզնկա. — Մեծ. Միհրան էֆ. Աստուրեան. Եօղկաթ. — Միհրան էֆ. Քիւրքճեան. Զմիւռնիա. — Պ. Յովհ. Խ. Շահումեան. Թիֆլիզ. — Մեծ. Խմբ. Աղբիւր Հանդիսի. Մանիսա. — Մկրտիչ էֆ. Գերձակեան. Մարտուն. — Յ. Թ. էֆ. Գայաեան. Նիկովիդիա. — Յակոբ էֆ. Տէր Աղարեան. Ռոտտթոյ. — Ռուբէն էֆ. Գօրանճեան. Սամսոն. — Միհրան էֆ. Քիւրքճեան. Սերաստիա. — Նշան էֆ. Թահմիզճեան. Սիմֆերօք. — Արթ. Օգոստիոս քհնյ. Կոպչակճեան. Տրապիզոն. — Նշան էֆ. Գալայճեան. Օրտու. — Գեորգ էֆ. Կիւլեան:

ԱՐՏՈՆԱՅԻՐ — Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ

Տպագրիչ և Հրատարակիչ ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Պոլիս, Էսքի Զապթիէ ճատ. թիւ 63

